

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Televíziós műsor formátumának egyéni, eredeti jellege

Ügyszám: SZJSZT- 24/08.

A megkeresésben feltett kérdések:

I. Az „autó 2” címen a M. T. csatornáján sugárzott műsor formátuma olyan egyéni, eredeti és kreatív jelleggel rendelkezik-e, amely alkalmas a korábban hatályban volt Szjt. 5.§ (3) bekezdésben írt védelemre? Ezen jogszabályi rendelkezések alapján a gyűjteményes művek esetében a szerzői jog a szerkesztőt illeti, amennyiben a szerkesztés egyéni, eredeti és kreatív jellegű.

II. A mű címe alkalmas-e szerzői jogi védelemre?

Az eljáró tanács szakvéleménye:

Az I. kérdésre adott válasz

A megtekintett műsorszámok mindegyike szerkesztés eredménye, ez a szerkesztés, séma, felépítés azonban egyrészt nem azonos mindegyik megtekintett műsorszám esetén, másrészt a szerkesztettség maga minden műsorszám fogalmi eleme. A megtekintett műsorszámok szerkesztett, gyűjteményes műként nem részesülnek szerzői jogi védelemben. A műsorszámok sémájának, tervének kellően részletes, kifejtett, tartalmi, formai és technikai leírása forgatókönyvként (szakirodalmi műként) részesülhetne szerzői jogi védelemben, de ez a védelem nem magára a műsorszám szerkesztésére, hanem a szakirodalmi műre vonatkozna. Az erős arculati elemek, a műsorvezető sajátos stílusa, az ismétlődő rovatok, a témák feldolgozási módja, az ismeret terjesztő és reklámjellegű sajátos vetélkedő önmagában nem minősíti az egész műsorszámot gyűjteményes művé.

A szerzői jogi védelemre alkalmasság kétség kívül megállapítható a műsorszám számos részéről, így különösen az arculatról, mint összetett műről, annak grafikai, vizuális elemeiről, a műsorszámok egyes, önálló szerzői műként minősülő részeiről, így például a dokumentumfilmekről, vagy az újdonságokat bemutató audiovizuális alkotásokról, a szakmai, ismeretterjesztő alámondott irodalmi művekről.

Az egész műsorszámra gyűjteményes műként azért sem terjed ki a szerzői jogi védelem, mert különösen tartalmi, de formai értelemben is korlátozott az alkotói mozgástér. Gépjárművek összehasonlítása során kötelező téma a motor, az erőátviteli berendezések, a csomagtér, az ülések, a kényelmi berendezések, a zaj, a kormányozhatóság, az úttapadás, a fékek, stb. összehasonlítása, és nem marad jelentős játéktér a szöveget kísérő képek megválasztására sem, azonban e játéktér, ha szűk is, létezik. Az alkotói játéktér szerzői jogi elismerése a műsorszám egyes, szerzői műként minősülő részeinek védelme útján történik. A szerzői jogi védelem határait elmosná, ha kizárólagos jog védhetné egy tematikus műsor felépítését, sémáját, elvét, részletes elgondolását.

A II. kérdésre adott válasz:

A vizsgált műcím „a2 AUTÓ 2” az M. T. csatornáján sugárzott, autós műsor címe. A címválasztás kézenfekvő, nyilvánvaló, alkotó tevékenységet nem igényel. A mű címe szerzői jogi védelemre nem alkalmas.

Részletes válaszok

Ad I)

1.1. *Előzetes megállapítások*

1.1.1. A kérdés, és a rendelkezésre bocsátott anyagok

A feltett kérdés valójában azt jelenti, hogy az „auto 2” címen sugárzott, és a kirendeléshez csatolt hordozón rögzített négy műsorszám („adás”) „formátumát”, azaz azonos elven, sémán, terven felépülő szerkesztésének mindegyik műsorszámában megvalósuló eredményét megilleti-e a gyűjteményes művet megillető szerzői jogi védelem.

E kérdésnek azonban az is szükségszerű alkérdése, hogy azonos-e a négy műsorszám „formátuma”.

A válaszadás lehetősége erősen korlátozott. Az eljáró tanácsnak csak a kérdést, és a megtekintendő műsorszámok felvételét bocsátotta a kirendelő bíróság a rendelkezésére. A formátum, tehát a jogvédett oltalmi tárgy esetleges meglétét a műsorszámok megtekintéséből kell visszakövetkeztetve akként megállapítani, hogy meg kell keresni azokat a közös jegyeket, amelyek „formátumot” alkothatnak.

Ehhez képest akkor állna az eljáró tanács rendelkezésére minden szükséges információ, ha létezne a jogvita tárgyát képező formátum olyan, kellő részletességű leírása (részletes műsorszám koncepció, műsorszám-vázlat, szinopszis, forgatókönyv, vagy a forgatókönyvnek megfelelő szakmai írásmű), amellyel össze lehet vetni a sugárzott műsorszámokat. (Ha a jogvita érint „ellentartott” műsorszámot, akkor e műsorszámra nézve is ugyanilyen információk szükségesek az állásfoglaláshoz.)

Ha a vizsgálandó műsorszámoknak egyáltalán nincs megfelelő szakmai írásműben rögzített formátuma, azaz a formátum nincs kellően dokumentálva, az nagymértékben csökkenti a védett oltalmi tárgy létének megállapíthatóságát (e megállapítást a műsorformátum alább kifejtett fogalma támasztja alá).

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a megtekintésre átadott műsorszámok kiválasztása célzatosnak látszik. Az természetes, hogy egy műsorformátum bevezetését követően a séma, felépítés a műsorszámok készítése során formálódik, és csak egy idő után alakul ki a végsőnek tekinthető formátum. A megtekintésre kiválasztott műsorszámokról nem lehet tudni, hogy a műsorszám sugárzásának melyik időszakából származnak (az egyes adások sugárzásának kelte nincs a felvételen feltüntetve).

1.1.2. Az alkalmazandó jogszabály

A régi Sztj¹ kérdéses rendelkezése a következőképpen rendelkezik:

5.§ (3) Gyűjteményes mű egészére a szerzői jog a szerkesztőt illeti; ez azonban nem érinti a gyűjteménybe felvett egyes művek szerzőinek önálló jogait.

A hatályos Sztj megfelelő szabálya a következő:

Sztj. 7. § (2) A gyűjteményes mű egészére a szerzői jog a szerkesztőt illeti, ez azonban nem érinti a gyűjteménybe felvett egyes művek szerzőinek és szomszédos jogi teljesítmények jogosultjainak önálló jogait.

(3) A gyűjteményes mű szerzői jogi védelme nem terjed ki a gyűjteményes mű tartalmi elemeire.

Az alkalmazandó szabály tartalma, értelme nem változott. Gyűjteményes mű esetében a szerzői jogi védelem a gyűjtemény egyéni, eredeti szerkesztési elvére és annak a gyűjteményes műben való alkalmazására terjed ki, és ez a védelem független a gyűjtemény tartalmi elemein fennálló védelemtől, ami azt is jelenti, hogy szerzői jogi, vagy más kizárólagos jogi védelem alatt nem álló tartalmi elemekből álló gyűjteményes mű is lehet e minőségében a védelem tárgya.

Az egyéni, eredeti jellegről a régi Sztj. kifejezetten nem rendelkezik, de a bírói gyakorlat és az elmélet kialakította, hogy a szerzői jog területére eső bármely műfajta, így a gyűjteményes mű védelmének is e vonások megléte a feltétele.²

A fentiek előre bocsátása azért szükséges, mert a műsorformátum gyűjteményes műként való minősítésére vonatkozó szakértői megállapítást az eljáró tanács az Sztj alkalmazási körében teszi.

1.2. A műsorformátum fogalma

A műsorformátum jogi védelmére vonatkozó kérdés megválaszolásához nélkülözhetetlen az esetleges védelmi tárgy meghatározása.

A rádiózásról, és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (a továbbiakban: "médiatörvény") 2.§-ában található fogalmak közül a műsorszám fogalma látszik lefedni a műsorformátum bizonyos elemeit. Eszerint: ".28. *Műsorszám: hang vagy kép, illetve ezek összekapcsolódó - zárt egységet alkotó, vagy önálló részekből zárt egységbe szerkesztett - együttese, amelyet az együttes egészét egyedileg megjelölő főcím, szükség szerint további megkülönböztető jelzés, illetőleg a befejeződést jelző közlés határol.*"

A meghatározás döntő eleme, hogy a műsorszám hangok, vagy [televízió esetében értelemszerűen] és képek zárt egységbe szerkesztett együttese.

Bár a kirendelés műsor formátumáról tesz említést, valójában műsorszámok sajátos

---

¹ régi Sztj = a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény 1999. augusztus 31-én hatályos szövege; hatályos Sztj = a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 2009. február 1-től hatályos szövege; Sztj = mind a régi, mind a hatályos Sztj.

² Nagykomentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez (szerkesztette: Dr. Gyertyánfy Péter, Complex Jogtár részadatbázisa), 1.§ -hoz fűzött magyarázat 1.1.2. pontban, továbbá 7.§-hoz fűzött 4. pontjában hivatkozott töretlen bírói gyakorlat, amely kitér a régi Sztj alkalmazására is.

"formátumának" védelméről érdeklődik. A műsor médiatörvény 2. § 25. pontjában meghatározott fogalma ugyanis: " *Műsor: rádió, illetve televízió műsorszámok megszerkesztett és nyilvánosan közzétett sorozata.*

A két fogalom összevetéséből adódóan nyilvánvaló, hogy a kirendelésben megjelölt műsorszámok, nem pedig műsorfolyam formátumának védelme a kérdés. Emiatt az alábbiakban az eljáró tanács tovább használja ugyan a műsorformátum fogalmat, azonban azon műsorszám formátumát érti.

[A teljesség kedvéért meg kell említeni, hogy az azonos cím alatt futó, zárt egységbe szerkesztett műsorszámok rendszeres ismétlődése esetén sem módosul a fenti minősítés, mert erre a műsorszolgáltatási szervezési megoldásra a média törvény nem tart fenn külön fogalmat.]

A médiatörvény tehát a műsorformátum fogalmát nem határozza meg, azonban a műsorszám fogalmának meghatározásában utal arra, hogy a szellemi tulajdon jog eszközeivel megragadható egyedi jelleg a műsorszám szerkesztésében nyilvánulhat meg.

A műsorformátum azonos cím alatt futó, azonos külső és műsorszám-felépítési jellegzetességekkel sugárzott, eltérő tartalmú műsorszámok közös vonásait jelölő, nem jogi, üzleti fogalom. Az ötleten, elven, elgondoláson túlmutató, kellően kidolgozott séma, terv, amely meghatározza azokat a jellemzőket, amelyekkel az egységbe tartozó minden műsorszámnak rendelkeznie kell. A formai azonosságot elnevezés (védjegy), színvilág, a helyszín, a műsorszám szereplői, a kísérő zene stb. azonossága, a tartalmi közös vonást a szerkesztési elv hivatott biztosítani. Az egyes műsorszámok részletes tartalma más és más, gyakran a műsorszám sugárzása, illetve rögzítése során alakul (pl. valóságshow-k). Az azonos formátum alá tartozó műsorszámok egymástól függetlenül érzékelhetők, megérthetők, élvezhetők, nincs összefüggő cselekményük.

1.3. A sajátos védelem hiánya a nemzetközi szakegyezményekben

A Római Egyezmény

A szerzői és kapcsolódó jogokat előíró rendelkezések túlnyomórészt nemzetközi kötelezettségvállalásokon, illetve uniós aktusokon alapulnak. Az előadóművészek, a hangfelvétel-előállítók és a műsorsugárzó szervezetek védelméről szóló, 1961-ben, Rómában

---

³ THE WIPO TREATY ON THE PROTECTION OF BROADCASTING ORGANISATIONS, Informal Paper Prepared by the Chairman of the Standing Committee on Copyright and Related Rights (SCCR) According to the Decision of the SCCR at its 16th Session (March 2008)., SCCR/17/INF/1, http://www.wipo.int/meetings/en/doc_details.jsp?doc_id=109212

⁴ GRURInt., 1991, 653.o., DDR. Robert Dittrich Österreichisches und internationales Urheberrecht, Wien, 1998., 272. o. E 2. sz. eset, védelem a műsorszám megváltoztatott formában való sugárzásával szemben, v.ö. Walter, Michel M: Österreichisches Urheberrecht, Handbuch, Verlag M&R, Wien, 2008, 1557-es széljegyszám]

⁵ Wandtke-Bullinger: UrhR, Praxiskommentar zum Urheberrecht, 3. Auflage, Verlag C.H.Beck., München, 2009. 2.§-t követő 39, 51, 124-128. bekezdések. A fejtegetések elsősorban a BGH „Sendeformat” döntésén alapulnak (BGH GRUR, 2003, 876, s köv. oldalak).,

⁶ http://www.hm-treasury.gov.uk/d/pbr06_gowers_report_755.pdf

⁷ Pf IV. 25.051/ 2001/ 8.

⁸ A műsorszámok készítése és sugárzása idején még nem volt szabály a reklámok elkülönítésére.

⁹ Nagykommentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXXVI. törvényhez (szerkesztette: Dr. Gyertyánfy Péter, Complex Jogtár részadatbázisa), a 16.§ -hoz fűzött magyarázat 2. pontja (Címvédelem)

létrejött nemzetközi egyezményt Magyarországon az 1998. évi XLIV. törvény hirdetett ki. A 13. cikk rendelkezik a rádió-televízió szervezeteket illető jogokról: "A műsorsugárzó szervezetek joga, hogy engedélyezzék vagy megtiltsák a) sugárzott műsoraik tovább sugárzását; b) sugárzott műsoraik rögzítését; c) (i) a sugárzott műsoraikról engedélyük nélkül készített rögzítések többszörözését, (ii) a sugárzott műsoraikról a 15. Cikk rendelkezéseivel összhangban eszközölt rögzítéseknek az e rendelkezésekben említettektől eltérő célokra történő többszörözését; d) televíziós sugárzott műsoraiknak a nyilvánossághoz való közvetítését, ha az olyan helyen történik, amely a nyilvánosság számára belépődíj megfizetése ellenében áll nyitva; e jog gyakorlása feltételeinek meghatározása annak a Szerződő Államnak a nemzeti jogalkotására tartozik, amelyben a védelmét igénylik.

Az egyezményt megfelelően tükrözi a régi Szjt. 50/G.§-a, és ami az állásfoglalás szempontjából lényeges: nincs benne utalás a műsorformátum fogalmára és sui generis védelmére.

A TRIPs

A Római Egyezményre épülve tartalmaz a rádió-televízió szervezetek szomszédos jogait biztosító rendelkezéseket a TRIPs egyezmény is. Az 1998. évi IX. törvénnyel kihirdetett egyezmény [Megállapodás a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól] 14. cikk 3. pontja szerint a műsorszóró szervezeteket megilleti az a jog, hogy megtiltsák a hozzájárulásuk nélküli következő cselekményeket: a sugárzott műsor rögzítését, a rögzítések sokszorosítását és tovább sugárzását, valamint a televízió műsoraik közönséghez közvetítését. Ahol a Tagok ilyen jogokat nem adnak a műsorszóró szervezeteknek, megadják a lehetőséget a műsorok tartalmára vonatkozóan fennálló szerzői jogok tulajdonosainak arra, hogy összhangban a Berni Konvenció (1971) előírásaival, megakadályozzák a fenti cselekményeket.

Az egyezmény egyrészt tükrözi / megismétli a Római egyezmény rendelkezéseit, kifejezi, hogy a rádió-televízió szervezetek szerzői művek felhasználói is, valamint megállapítható, hogy a műsorformátum meghatározása, védelme ebben sem található meg.

A WIPO Broadcasting Treaty (tervezet)

A Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) égisze alatt folyó, a rádió-televíziószervezetek (szomszédos jogi) védelméről szóló nemzetközi egyezmény előkészítésének állását összefoglaló informális munkaanyaga sem tartalmaz javaslatot a műsorformátum védelmére.³

Nincs olyan uniós aktus sem, amely akár kötelezően, akár választhatóan a műsorformátum szerzői/kapcsolódó jogi védelmét írja elő.

Összefoglalóan megállapítható, hogy sem a nemzetközi szakegyezmények, sem az uniós jog sem ad útmutatást a műsorformátum sajátos jogi tárgyként való védelmére.

1.4. Külföldi jogi megoldások

Az osztrák szerzői jogi törvény sem rendelkezik a műsorformátumról. A rádió- és televízió szervezetek adásaira (Rundfunksendung) vonatkozó, a törvény 76a§-ban meghatározott védelem bírói gyakorlatában azonban található olyan eseti döntések, amelyek szerint egy adás (értsd: műsorszám) megváltoztatott formában való felhasználása sérti a rádió-televízió szervezet szomszédos jogát⁴. Ez a szerzői műre vonatkozó védelem e vonatkozásban analógia

alapján való alkalmazását látszik lehetővé tenni.

A német szerzői jogi törvény sem tesz említést a műsorformátumról, azonban legjelentősebb kommentárja megismétli, hogy a sugárzott műsorszám részekben, vagy megváltoztatott formában való felhasználása sérti a rádió - televízió szervezet jogát [Ulmer: Urheberrecht, 1999, a 87.§-hoz fűzött 29. széljegyzet, 1303.o.]. Ugyancsak megerősíti a magyarázat, hogy a rádió-televízió szervezetek védelmet élveznek más, a szerzői jogi törvény által védett jogosultaktól megszerzett jogaik keretei között is [hiv. mű, 61. széljegyzetszám, 1311. o.]

Végezetül hivatkozik a törvényt magyarázat arra, hogy a szomszédos jogi védelem mellett - annak időbeli keretei között - a tisztességtelen piaci magatartással szembeni védelem is megilleti a rádió-televízió szervezeteket műsoraikkal kapcsolatban tekintet nélkül arra, hogy közszolgálati, vagy kereskedelmi műsorszolgáltatóról van-e szó [hiv. mű, 60. széljegyzetszám, 1310. o.].

A német szerzői jogi törvény legfrissebb magyarázata kifejezetten elutasítja a műsorformátum szerzői műként való védelmét. Konceptió, ötlet, ha egyéni és szellemi tevékenységet is igényel, nem részesülhet jogi védelemben. A formátum a tartalomtól elszakítva a hasonló jellegű tartalom megformálásának részletes, vagy kevésbé részletes útmutatója. Akkor részesülhet kivételesen szerzői jogvédelemben, ha egy cselekményes TV sorozathoz közelítően nemcsak alapkoncepcióból áll, hanem egy fiktív világot is felépít, és meséje, cselekménye is van. Az is az igazsághoz tartozik, hogy a szakirodalom egy része hevesen vitatja a védelem elutasítását.⁵

Az 1988-as angol, a szerzői jogi rendelkezéseket is magában foglaló törvény sem rendelkezik a műsorformátumról. Sőt, egy tehetségkutató showműsor ("Opportunity Knocks", Green vs. New Zealand Broadcasting Corp. [1989]) kapcsán magas szintű bírói döntés született arról, hogy az ismétlődő showműsor jellegzetes vonásai nem keletkeztetnek szerzői jogvédelmet [az angol jogban a copyright védelem vonatkozik mind az Szjt. szerinti művekre, mind pedig az egyéb, a magyar jogban szomszédos jogi védelem alá eső teljesítményekre, így a műsorokra / műsorszámokra is]. Ez indított el egy még ma sem lezárt vitát arról, hogy a műsorformátum tárgya-e a szerzői jogi jellegű védelemnek. Noha jogszabályi rendezés még nem született, az előkészítő anyagokból legalábbis a műsorformátum fogalmának meghatározása kivehető. Az 1996-ból, a szerzői jogi jogalkotásért felelős kormányservtől származó munkaanyag [Consultative Document] szerint a formátum, mint olyan, nem tárgya szerzői jogi védelemnek, azonban, ha a törvényben létező valamely egy, vagy több műfajta összeállítása megtestesít (kitesz) valamely formátumot, a létező mű(vek)re vonatkozó szerzői jog megsértése megvalósulhat a formátum szolgálai másolásával. A formátum műsorszámok sorozatának olyan kellően kidolgozott sémája, terve, amely meghatározza azokat a jellemzőket, amelyekkel a sorozatba tartozó minden műsorszámnak rendelkeznie kell. Ahhoz, hogy a szerzői jogi védelem fennálljon, az szükséges, hogy a sémát / tervet rögzítő [leíró] szerzői művek a sorozatba tartozó első műsorszám elkészülte előtt létezzenek. [Copinger and Skone James on Copyright, London, 1999, 1145, 1146.o.]

Az Egyesült Királyság teljes szellemi tulajdonjogának átfogó felülvizsgálatáról a közelmúltban készült un. Gowers Report⁶ ajánlásai (54!) közül egyik sem javasolja a műsorformátum, mint oltalmi tárgy külön védelmét.

Összefoglalóan a vizsgált jelentős külföldi jogrendszerek áttekintése alapján megállapítható, hogy a műsorformátum fogalmát a szerzői jogi törvények sehol sem

tartalmazzák, vagyis a műsorformátum nem nevesített tárgya a szerzői jogi / szomszédos jogi védelemnek. A műsorszámok szolgai másolása (jelentős hasonlósága) ellen törvényi analógia alkalmazásával szomszédos jogi védelem állhat fenn az osztrák - német jogban. Az angol jogalkotó fontolóra vette a műsorformátum védelmének bevezetését, de semmi esetre sem valamiféle külön védelmi tárgyként, hanem csak abban az esetben, ha a műsorformátum "sémája" szerzői jogi védelem alá tartozó egy, vagy több mű, amelyek mintegy "kitöltik", "kiteszik" a sémát.

1.5. A műsor és műsorszám szerzői joggal szomszédos jogi védelme a magyar szerzői jogban

Az ügyben a kirendelő végzés szerint alkalmazandó régi Sztj. 50/F. §-a rendelkezik arról, hogy a védelem a rádió-televízió szervezet műsora tekintetében áll fenn. (A szabály a hatályos Sztj.-ben mindössze a lehívásra hozzáférhetővé tétel kizárólagos jogával bővült, egyébként tartalmilag megegyezik a régi Sztj. szabályával.)

A műsor fogalmát az Sztj. nem határozza meg, és sehol nem tartalmaz utalást arra, hogy a törvényben nem rendezett kérdésekben a műsorsugárzással összefüggésben a média törvény rendelkezéseit kellene alkalmazni. Ebből az következik, hogy az Sztj. szerinti védelem tárgyának meghatározása során nem kell a média törvényben használt műsor fogalmat alkalmazni.

Az Sztj. szerinti szomszédos jogi védelem céljára, és jellegére tekintettel [a törvényben felsorolt cselekmények a műsor eredeti jogosultjának engedélyéhez, és díj fizetéséhez vannak kötve] az Sztj.-ben meghatározott jogok nyilvánvalóan nemcsak a teljes műsorfolyamra, hanem az annak zárt egységként megnyilvánuló részeit jelentő egyes műsorszámokra tekintettel is megilleti a rádió-televízió szervezeteket. Értelmetlen lenne ugyanis, ha csak a teljes műsorfolyam (a média törvény szerinti műsor) lenne a védelem tárgya. E felfogás szerint ugyanis például műsorszámokat az eredeti jogosult rádió-televízió szervezettől eltérő más műsorsugárzó szervezet az eredeti jogosult engedélye nélkül sugározhatna [lásd a régi Sztj. 50/F.§ (1) bekezdés bevezető szövegrészét, és a) pontját]. Ezt a végletekig folytatva pedig mindaddig valamennyi műsorszám más által sugározható (átvihető) lenne engedély nélkül, amíg az említett sugárzás el nem érné a teljes műsorfolyam sugárzását. Ilyen hézagossá védelem biztosítása pedig céltalan lenne.

A műsorszámokra is kiterjedő szomszédos jogi műsorvédelem nem függ attól, hogy a műsorszámokban a rádió - televízió szervezet felhasznál-e szerzői jogi védelem alatt álló művet, vagy szomszédos jogi előadóművészi teljesítményt, illetve hangfelvételt. A szomszédos jogi oltalom tehát akkor is fennáll, ha az adott műsorszám "önmagában" létezik, például egy sportesemény közvetítése, vagy hírműsor, amelynél előzetesen meglévő, a műsorszámában felhasznált szerzői művek nincsenek.

Az esetek legnagyobb részében a műsor védelme annyiban származékos is, hogy a műsorszám létrehozásához előzetesen meglévő szerzői műveket, és előadóművészi, sokszor hangfelvétel-előállítói, illetve filmelőállítói teljesítményeket is felhasználnak. Ekkor a jogszerűen eljáró rádió-televízió szervezet szerzői jogi jogállása kettős: sugárzási jogot szerzett felhasználója a műsorszámokban felhasznált szerzői műveknek, hangfelvételeknek, filmelőállítói és előadóművészi teljesítményeknek, és szomszédos jogi jogosultja a műsorszámnak.

Az Sztj. a műsorformátumról, tehát a műsorszám jelen állásfoglalás szempontjából lényeges

egyedi jellegének kritériumairól nem tesz említést.

Összefoglalóan tehát megállapítható, hogy az Szjt. alapján a rádió-televízió szervezeteket megillető szomszédos jogi védelem kiterjed a műsorszámra is, továbbá a rádió-televízió szervezetek műsorszámait tekintve nemcsak szomszédos jogi jogosultak, de szerzői művek és szomszédos jogi védelem alá eső teljesítmények felhasználói is. A szomszédos jogi védelem azonban a műsorformátumra nem terjed ki.

1.6. Az SzjSzT gyakorlata és a bírói gyakorlat

Az SzjSzT a 9/2000, 26/2000, és 28/2000/1-2 sz. ügyekben foglalt állást a műsorformátumok szerzői jogi védelméről.

Az első ügyben (Heti hetes és Péntek esti Vigadó formátumának védelme a formátum leírása alapján) az eljáró tanács a műsorszámok formátumainak leírásáról azt állapította meg, hogy azok megmaradnak az ötlet, elgondolás szintjén, s így a bennük leírt formátumok nem élveznek szerzői jogi védelmet. A gyűjteményes műként való védelem fennállásához hiányzott az egységes, egybefűző szerkesztési elv. Ugyanakkor a formátum leírásokkal leírt műsorszámok egyes részei, az előadott egyéni, eredeti jellegű szövegek, vagy a műsorba belefoglalt zeneszámok – azonban alkalmasak voltak a szerzői jogi védelemre.

A második ügy középpontjában a gyűjteményes mű (szerkesztés eredménye) védelme állt (Capuccino c. rádióműsor). Az eljáró tanács szerint "rádió műsorok szerkesztése eredményezheti gyűjteményes művek létrejöttét. Ennek azonban a feltétele az, hogy a szerkesztői tevékenység szellemi alkotásnak minősüljön, mégpedig a gyűjteményben szereplő művek vagy adatok, illetve bármely más nem védett anyag egyéni, eredeti jellegű összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése folytán."

A műsorszámok szerkezetét vizsgálva az eljáró tanács szerint nem volt szó szerzői jogi védelmet élvező alkotásról. Sem a rádióműsorok szokásos elemeit képező alkotóelemek – hírek, reklámok, sporthírek, meteorológiai jelentések, stb. – megléte és egymáshoz való viszonya nem éri el az egyéni eredeti szellemi alkotás szintjét, de az olyan többletelemeknek a műsorba való belefoglalása sem, mint az ébresztések, a hanghatások vagy a mini-hangjátékok. Mindezek az ötletek szintjén állnak külön is és egymáshoz való viszonyukban is, s mint ilyenek, nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben."

A legfelsőbb Bíróság⁷ ugyanebben az ügyben az SzjSzT-től eltérő következtetésre jutott. „A felperesek által éveken át szerkesztett és vezetett rádióműsor a visszatérő tartalmi elemei és a műsorvezetők sajátos stílusa folytán egyenként és összességében is különbözött a más, könnyed hangvételű rádióműsoroktól. (...) Annak a ténynek, hogy magát a könnyed hangvételű, szórakoztató rádiós műsort nem a felperesek találták ki, az műfajilag már korábban is ismert volt, a szerzői jogi védelem szempontjából nincs jelentősége, mert az Szjt. nem az újdonságot, hanem az egyéni, eredeti jelleget jelöli meg jogi védelemre jogosító követelményként.

(...) A különböző műsorelemekből felépülő, szerkesztői és műsorvezetői tevékenység eredményeként létrejött rádióműsor szerzői jogi védettségét ugyanis nem zárja ki az a körülmény, hogy a műsor egyes alkotóelemei önmagukban csak ötletnek minősülnek. Az a szellemi tevékenység ugyanis, amely az ötleteket egységes rádióműsorrá szerkeszti és e szerkesztés eredményeként létrejött műsor más hasonló jellegű információs és szórakoztató

műsoroktól megkülönböztetetten egyéni, eredeti jegyekkel rendelkezik, szerzői jogi védelem alatt álló alkotásnak minősül.”

A harmadik ügyben (Álomvár televíziós műsorszám viszonya a "forrás", külföldi formátumokhoz) az eljáró tanács két véleményt adott. Következtetései szerint a formátum leírás nem felelt meg a szerzői jogi védelem törvényi követelménynek, csupán "technikai forgatókönyvnek". *Egy audiovizuális mű alapjául szolgáló írásmű szerzői jogi védelmet akkor élvezhet, ha az minimális tartalmi és formai követelményeknek megfelel, és az egyéni eredeti jellegű. A csatolt írás, (...) a formai követelményeket alapvetően teljesíti. A tartalmi követelményeknél azonban éppen az egyéni, eredeti jelleg az, ami nem állapítható meg olyan mértékben, amely a szerzői jogi védelmet megalapozhatná.*

A tanács elnökének különvéleménye azonban úgy látta, hogy *a formátumleírás alkotói éltek a szellemi alkotói mozgástérrel, és filmvázlatként (szerzői műként) minősülhetett a vizsgált formátum leírás.*

Összefoglalva megállapítható, hogy a bírói és szakértői gyakorlat nem zárja ki a műsorformátum szakirodalmi műként minősülhető leírása és a formátum alapján szerkesztett műsorszám szerkesztési elve eredményének szerzői jogi védelmét, feltéve mindkét esetben, hogy a szerző műminőség feltétele, az egyéni-eredeti jelleg megvalósul. E jelleg megléte akkor állapítható meg, ha létezik az adott kontextusban alkotói mozgástér, és a műsorformátum készítői ezt kihasználják.

A típus műsorszámok: (pl: hírek nyomába eredő oknyomozó riportműsor-számok, a népszerű nótákból összeállított, műsorvezetőt is alkalmazó, színpadi, élő előadás közvetítése keretében megvalósuló, tánccal is kísért, revüszerű műsorszámok, időjárás-jelentések, főzős műsorszámok, autó bemutató műsorszámok, stb.) esetében a rendszeresen ismétlődő műsorszámok funkciója oly mértékben meghatározhatja a műsorszám formátumát, hogy a megragadható, védhető egyedi, egyéni-eredeti jellegnek igen csekély tere marad. Mindazonáltal ezekben az esetekben is - gondos szakértői vizsgálattal - meg lehet állapítani, hogy rendelkezik-e egy műsorformátum egyéni-eredeti jelleggel.

Az egyéni-eredeti jelleg feltétele, hogy a mű szerzőjé(i)nek saját szellemi tevékenységből eredő szellemi alkotása legyen, amely a kifejtés irányában meghaladja az ötlet, elv, elgondolás szintjét, melyre a szerzői jogi védelem nem terjed ki. Ez a megállapítás a régi Szjt. alkalmazása során is érvényesült.

1.7. Az a2 AUTO2 című műsorszámok megtekintése alapján fellelhető leglényegesebb azonos, egyéni eredeti formai jelleget felmutató vonások

- A sajátos, kétségkívül egyéni-eredeti arculat, amely azonban nem egységes (az első megtekintett adás még eltérő arculatú). Az arculat egyéni-eredeti jellegét mutatja többek között a figyelem felhívó, térben mozgó, sajátosan fényképezett versenyautó, a jellegzetes aláfestő zene, a szintén térben forgó logo, és a műsorfelirat tükörképe, a stúdióból sugárzott összekötő műsorszámrészeket kísérő, a képernyő bal felső sarkában mozgó „vízjel”.
- A műsorszámok egyes szerkezeti egységeit a forgó logo, majd a műsorvezető felvezetője választja el.
- Az ismétlődő, de értelemszerűen eltérő tartalmú „rovatok”: újdonságok, teszt és Q1.
- Az újdonságok nemcsak személygépkocsikat és motorkerékpárokat mutatnak be,

- hanem tartozékokat (pl. Piranha riasztó), és felszerelési tárgyakat (bukósisak) is.
- Egyes műsorrészek önmagukban álló teljes dokumentumfilmek szöveg alámondással (pl. a klasszikus „harcsaorrú” Citroenről szóló film).
  - Más műsorrészek párbeszéd, interjú formában mutatják be / hasonlítják össze az egyes gépjárműveket részben álló helyzetben, részben haladás közben.
  - Egyfelől az ismeretterjesztés, adott esetben a közlekedésbiztonsági szempontú ismeretterjesztés, vetélkedő, sorsolás és másfelől a reklám, illetve szponzoráció szakszerű, színvonalas vegyítése (Q1 rovat, a KIA autógyár bemutatása)⁸
  - A szakmai anyag – a közölt ismeretek - magas színvonala, alapossága, teljes objektivitása, egyben közérthetősége (pl. az Opel Astra egy éves működtetéséről szóló beszámoló, két kombi autó sok szempontú összehasonlítása.
  - Gépjárművek szakszerű bemutatása autómodell alapján, interjú útján.

Az eljáró tanács nem ismeri az „autós műsorszámok” teljes választékát, nem áll módjában eldönteni, hogy a vizsgált műsorszámok mely vonása új olyan értelemben, hogy azt még nem alkalmazták korábban, de ennek a szerzői jogi védelem szempontjából nincs jelentősége.

1.8. Összefoglaló válasz az I. kérdésre

A megtekintett műsorszámok mindegyike szerkesztés eredménye, ez a szerkesztés, séma, felépítés azonban egyrészt nem azonos mindegyik megtekintett műsorszám esetén, másrészt a szerkesztettség maga minden műsorszám fogalmi eleme. A megtekintett műsorszámok szerkesztett, gyűjteményes műként nem részesülnek szerzői jogi védelemben. A műsorszámok sémájának, tervének kellően részletes, kifejtett, tartalmi, formai és technikai leírása forgatókönyvként (szakirodalmi műként) részesülhetne szerzői jogi védelemben, de ez a védelem nem magára a műsorszám szerkesztésére, hanem a szakirodalmi műre vonatkozna. Az erős arculati elemek, a műsorvezető sajátos stílusa, az ismétlődő rovatok, a témák feldolgozási módja, az ismeret terjesztő és reklámjellegű sajátos vetélkedő önmagában nem minősíti az egész műsorszámot gyűjteményes művé.

A szerzői jogi védelemre alkalmasság kétség kívül megállapítható a műsorszám számos részéről, így különösen az arculatról, mint összetett műről, annak grafikai, vizuális elemeiről, a műsorszámok egyes, önálló szerzői műként minősülő részeiről, így például a dokumentumfilmekről, vagy az újdonságokat bemutató audiovizuális alkotásokról, a szakmai, ismeretterjesztő alámondott irodalmi művekről.

Az egész műsorszámra gyűjteményes műként azért sem terjed ki a szerzői jogi védelem, mert különösen tartalmi, de formai értelemben is korlátozott az alkotói mozgástér. Gépjárművek összehasonlítása során kötelező téma a motor, az erőátviteli berendezések, a csomagtér, az ülések, a kényelmi berendezések, a zaj, a kormányozhatóság, az úttapadás, a fékek, stb. összehasonlítása, és nem marad jelentős játéktér a szöveget kísérő képek megválasztására sem, azonban e játéktér, ha szűk is, létezik. Az alkotói játéktér szerzői jogi elismerése a műsorszám egyes, szerzői műként minősülő részeinek védelme útján történik. A szerzői jogi védelem határait elmosná, ha kizárólagos jog védhetné egy tematikus műsor felépítését, sémáját, elvét, részletes elgondolását.

Az eljáró tanács a vizsgált műsorszámok szerzői jogi védelmét tehát nem a műsorformátum hanem a műsorszám elemeit alkotó szerzői művek és teljesítmények

jogi védelme útján, közvetetten látja megvalósulni.

A II. kérdésre adott válasz (A mű címe alkalmas-e szerzői jogi védelemre?)

2.1. A szerzői jogi címvédelem sajátosságai

A kérdés nem tartalmazza, hogy a régi Szjt, vagy a hatályos Szjt alapján kell-e a választ megadni. A régi Szjt 13.§ (1) bekezdése második mondata szerint *„A szerző hozzájárulása szükséges a mű sajátos címének felhasználásához is.”* A hatályos Szjt 16.§ (2) bekezdése alapján: *A szerző engedélye szükséges a mű sajátos címének felhasználásához is*

A két rendelkezés összevetése alapján megállapítható lényegében azonos tartalmuk: a szerző személyhez fűződő jogi gyökérrel rendelkező kizárólagos vagyoni joga kiterjed a sajátos műcím felhasználásának engedélyezésére is.

A mű címe ritkán felel meg az egyéni-eredeti gondolatszövedék (formába öntött, kifejtett tartalom) követelményének, ezért nem általában a mű címe, hanem csak sajátos, alkotó jellegű címe érdemel szerzői jogi védelmet. Ezt a szűkítő értelmezést az is alátámasztja, hogy egy cím olyan külső jelleg, amelynek másolása, vagy összetéveszthető utánzása esetén – a megfelelő feltételek és tényállás mellett –versenyjogi jogkövetkezmények (Tpvt 6.§) vonhatók le.

A szűken értelmezendő címvédelmet a bírói és szakértői gyakorlat is alátámasztja (pl. Ezüst gitár – nem, Csin-bumm cirkusz, Mátrix újratöltve –igen)⁹.

2.2. Összefoglaló válasz a II. kérdésre

A vizsgált műcím „a2 AUTÓ 2” az M. T. csatornáján sugárzott, autós műsor címe. A címválasztás kézenfekvő, nyilvánvaló, alkotó tevékenységet nem igényel. A mű címe szerzői jogi védelemre nem alkalmas. (Az ettől eltérő kérdés, hogy a műcím grafikai ábrázolása egyéni-eredeti képzőművészeti alkotás-e, illetve más kizárólagos jogi védelem, például védjegyoltalom alá tartozik-e.)

Budapest, 2009. február 2.

Dr. Sarkady Ildikó
a tanács elnöke

Dr. Faludi Gábor
a tanács előadó tagja

Dr. Rozgonyi Krisztina
a tanács szavazó tagja

